

Северин Г. К.,

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної медицини,
організації охорони здоров'я та історії медицини*

Донецького національного медичного університету імені Максима Горького

ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОНКОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. У статті наведено мережу спеціалізованих закладів охорони здоров'я та ресурси системи онкологічної допомоги населенню Донецької області. Відображено основні показники профілактичної амбулаторно-поліклінічної та стаціонарної медичної допомоги населенню. Як результат ефективності діяльності спеціалізованої онкологічної служби показано рівень щорічної летальності хворих на злоякісні новоутворення.

Ключові слова: онкологічна служба, показники діяльності, ефективність, аналіз.

Постановка проблеми. Захворюваність населення на злоякісні новоутворення щорічно зростає і в структурі захворюваності займає провідні місця [1]. В економічно розвинутих країнах світу найбільш розповсюдженими формами злоякісних новоутворень серед чоловіків є рак передміхурової залози, рак легенів і бронхів та рак товстої кишки, у жінок – рак молочної залози, рак товстої кишки та рак легенів і бронхів. У країнах Східної Європи в структурі онкологічних захворювань за їх поширеністю перше місце посідає рак легенів (16,0%), далі – товстої кишки (12,4%), молочної залози (11,1%) та шлунку (10,0%) [2].

При цьому відмічається зростання показника смертності населення в результаті злоякісних новоутворень. У структурі загальної смертності населення смертність від злоякісних новоутворень посідає друге місце. [3; 4]. В економічно розвинутих країнах світу перші три місця за причинами смерті у чоловіків займають рак легенів і бронхів, рак шлунку та рак печінки, у жінок – рак молочної залози, рак шийки матки та рак шлунку. Основними причинами смерті в структурі онкологічної патології в країнах Східної Європи є рак легенів (20,7%), далі – шлунку (12,2%), товстої кишки (11,8%) і молочної залози (7,1%) [5].

Указана ситуація поставила онкологічні захворювання в ранг світової глобальної проблеми й необхідності постійного вдосконалення організації спеціалізованої медичної допомоги хворим на злоякісні новоутворення.

Мета роботи – вивчити та проаналізувати окремі показники діяльності онкологічної служби Донецької області, які впливають на ефективність медичної допомоги хворим на злоякісні новоутворення.

Матеріали та методи. Основним методом дослідження став статистичний. Вивчено та проаналізовано дані галузевої статистичної звітності за встановленими формами за період 2008-2012 рр. У ході дослідження також використано методи бібліосемантичного, структурно-логічного

аналізу. Дослідження базувалося на системному підході. Статистична обробка отриманих даних проводилася з використанням загальноприйнятих методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спеціалізована онкологічна допомога населенню Донецької області надається в Донецькому обласному протипухлинному центрі (ДОПЦ), п'яти міських онкологічних диспансерах та в 4 онкологічних відділеннях загальної мережі закладів охорони здоров'я. Крім того, структурними підрозділами центральних районних та міських лікарень є спеціалізовані консультативні кабінети лікарів-онкологів.

В області функціонує 1395 онкологічних ліжок, кількість яких за період з 2008 до 2012 р. збільшилася на 60 ліжок. ДОПЦ має потужність ліжкового фонду в кількості 670 ліжок, онкологічні диспансери – 550 ліжок (найбільш потужний Маріупольський – 200 ліжок, а найменш потужний Єнакіївський – 40 ліжок), а спеціалізовані онкологічні відділення закладів охорони здоров'я загальної лікарської мережі – 165 ліжок: від 25 ліжок в м. Сніжному до 100 ліжок в м. Маріуполі.

Забезпеченість населення Донецької області посадами лікарів-онкологів становить 0,09 на 10 тис населення; лікарів онкологів-гінекологів – 0,05; лікарів онкологів-хірургів – 0,34; лікарів онкологів-радіологів – 0,15. Укомплектованість штатних посад лікарів-онкологів усіх спеціальностей становить 85,2%, а лікарів-радіологів – 90,2%. При цьому за роки дослідження відмічається тенденція до збільшення показника укомплектованості штатних посад онкологічної служби області. Із числа лікарів-онкологів 19,9% складають особи пенсійного віку та 23,4% – передпенсійного віку.

Враховуючи, що показником ефективності протиракової роботи на рівні амбулаторно-поліклінічної допомоги є показники профілактичної допомоги, далі було вивчено охоплення населення профілактичними цільовими медичними оглядами, виявлення злоякісних новоутворень на ранніх стадіях розвитку та в занедбаних стадіях, і в першу чергу їх візуальних форм.

Отримані та наведені в табл. 1 дані вказують на те, що протягом 2008-2012 рр. відслідковується позитивна динаміка виявлення при профілактичних оглядах як усіх онкологічних хворих, так і хворих на візуальні форми злоякісних новоутворень. Виявлення на ранніх стадіях розвитку раку молочної залози збільшилося в 1,11 разів, а раку шийки матки в 1,12 разів. При цьому питома вага занедбаних форм злоякісних новоутворень за період дослідження скоротилася в 1,19 разів з показником 15,8%, а питома вага занедбаних стадій візуальних форм раку скоротилася

Таблиця 1

Основні показники профілактичної амбулаторно-поліклінічної онкологічної допомоги населенню Донецької області

Показники	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Питома вага онкохворих, виявлених при профоглядах, %	32,8	33,9	36,4	37,3	37,0
Питома вага онкохворих з візуальними формами, виявлених при профоглядах, %	51,3	55,1	57,1	58,0	58,6
Виявлено на ранніх стадіях розвитку, %					
Раку молочної залози	51,5	51,4	53,4	53,4	57,0
Раку шийки матки	55,5	59,7	57,4	57,0	61,7
Виявлено в занедбаних стадіях розвитку, %					
Всього злоякісних захворювань	18,8	17,5	17,1	16,1	15,8
Візуальних форм злоякісних захворювань	20,7	19,3	18,5	17,2	16,5

в 1,25 разів і склала 16,5% від загальної кількості виявлених даних форм захворювання.

Далі вивчалися основні показники стаціонарної онкологічної допомоги, які наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Основні показники стаціонарної онкологічної допомоги населенню Донецької області

Показники	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Робота ліжка, днів на рік, норматив 340 днів	319,5	345,5	350,0	349,1	347,9
Середні терміни лікування у стаціонарі, днів	14,4	14,3	14,3	14,4	13,0
Хірургічна активність, %	47,0	43,3	43,6	43,6	41,3
Післяопераційна летальність, %	0,9	0,9	1,0	0,9	1,1
Загальна летальність, %	1,3	1,3	1,4	1,2	1,3

Відзначається збільшення показника роботи в області спеціалізованих онкологічних ліжок за роки дослідження на 28,4 дня (8,9%) із перевищенням нормативу починаючи з 2009 р., а також скорочення середніх термінів лікування хворих у стаціонарі на 1,4 дня з показником 13,0 дня в 2012 р. У цих умовах хірургічна активність скоротилася на 5,7% і склала 41,3% при збільшенні рівня летальності на 0,2% з показником 1,1% в 2012 р.

При цьому в розрізі закладів/підрозділів вказані показники мають суттєві відмінності. Так, у розрізі закладів/підрозділів онкологічної служби ліжко працювало від

303,5 днів в Донецькому онкологічному диспансері до 400,4 днів в онкологічному відділенні Дитячої обласної клінічної лікарні, а середні терміни лікування пацієнтів в стаціонарі коливаються від 11,4 днів в Єнакіївському онкологічному диспансері до 16,9 днів в Донецькому онкологічному диспансері.

Указана ситуація пов'язана як із рівнем ресурсного забезпечення закладів/підрозділів онкологічної служби, так і з контингентом пацієнтів, які проходять лікування в названих закладах охорони здоров'я.

Наступним кроком дослідження було вивчення рівня

Таблиця 3

Показники охоплення спеціальним лікуванням вперше виявлених хворих на злоякісні новоутворення, 2008-2012 рр. (%)

Показник	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Проліковано вперше виявлених хворих	61,9	62,9	64,8	67,0	66,5
Комбінований метод лікування	31,1	27,8	29,5	29,9	29,2
Хіміопроменевий метод лікування	6,3	6,6	5,9	5,8	5,5
Тільки хіміотерапевтичний метод лікування	19,7	20,5	20,2	19,4	20,2
Тільки хірургічний метод лікування	30,6	33,5	33,3	33,8	33,7
Тільки променевий метод лікування	12,3	11,6	11,1	10,9	10,6

забезпеченості хворих на злоякісні новоутворення спеціальним лікуванням. Отримані в ході дослідження результати наведені в табл. 3

Отримані в ході дослідження та наведені в табл. 3 дані вказують на низький рівень охоплення вперше виявлених хворих на злоякісні новоутворення лікуванням та використанням комбінованих методів лікування, що є предметом подальших досліджень для вивчення чинників впливу на рівень охоплення хворих різними методами лікування.

Результатом ефективності лікувальних заходів є рівень щорічної летальності хворих на злоякісні новоутворення. Даний показник в області складає 34,5% з найвищим рівнем показника в 2006 р. – 38,8%.

Висновки. Результати дослідження вказали на розвинену мережу спеціалізованих закладів/підрозділів із надання медичної допомоги населенню області та достатнього рівня її укомплектованості лікарськими кадрами. Аналіз результатів амбулаторно-поліклінічної допомоги вказує на підвищення рівня її ефективності, що характеризується збільшенням питомої ваги виявлених онкологічних захворювань під час цільових профілактичних оглядів.

Аналіз стаціонарної спеціалізованої медичної допомоги говорить про те, що при інтенсифікації використання ліжкового фонду рівень застосування комбінованих методів лікування має тенденцію до скорочення, що негативно впливає на ефективність результатів лікування. Рівень щорічної летальності при злоякісних новоутвореннях є високим і складає 34,5%.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням якості надання медичної допомоги хворим на злоякісні новоутворення та чинників, які на неї впливають.

Література:

1. Рак в Україні, 2011 – 2012. Бюлетень Національного канцер-реєстру України. Вид. № 14. – Київ, 2013. – 120 с.
2. Бондарь Г.В. Онкологическая помощь в Украине / Г.В. Бондарь // Журнал НАМН Украины. – 2011. – Т. 17, № 1. – С. 26-32.

3. Онкологические заболевания по-прежнему представляют смертельную опасность. А оптимистические оценки не отражают реального положения дел // Вопросы экономики и управления для руководителей здравоохранения. – М., 2010. – № 5. – С. 63.
4. Чепелевська Л.А. Сучасні особливості смертності населення від новоутворень в регіонах України / Л.А. Чепелевська, О.М. Орда // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2011. – № 3. – С. 28-34.
5. Онкологическая заболеваемость и смертность среди населения активного трудоспособного возраста промышленного города Западной Сибири / Р.М. Тахауов, Д.Е. Калинин, А.Б. Карпов и др. // Здравоохранение Российской Федерации. – М., 2011. – № 1. – С. 11-16.

Северин Г. К. Характеристика отдельных показателей деятельности онкологической службы Донецкой области

Аннотация. В статье приведена сеть специализированных учреждений здравоохранения и ресурсы системы онкологической помощи населению Донецкой области. Отражены основные показатели профилактической амбулаторно-поликлинической и стационарной медицинской помощи населению. Как результат эффективности деятельности специализированной онкологической службы показан уровень годовой летальности больных злокачественными новообразованиями.

Ключевые слова: онкологическая служба, показатели деятельности, эффективность, анализ.

Severyn G. Characteristics of particular performance indicators of cancer services in the Donetsk region

Summary. The article provides the information about the network of specialized health facilities and resources of cancer care of the population of Donetsk region. There are highlighted the main indicators of preventive outpatient and inpatient medical care. The annual mortality of patients with malignancies is presented as a result of efficiency of the performance of specialized cancer services.

Key words: cancer services, performance, efficiency, analysis.